

NOVUM

Muzeum Jindřichohradecka

srpen 2017

NEBEKLÍČE OD LANDFRASŮ KNIŽNÍ BESTSELLERY 19. STOLETÍ

Letošní hlavní výstava letní sezony připomene významné výročí největší mimopražské tiskárny 19. století – Landfrasovy tiskárny, od jejíhož vzniku letos uplyne 220 let. Podtitul výstavy – knižní bestsellery 19. století láká návštěvníky, aby přišli nahlédnout do desítek knih určených pro nejširší lidové vrstvy – do nebekličů, které tvořily spolu s dalšími modlitebními knihami základ produkce Landfrasovy tiskárny a jádro jejího obchodního úspěchu.

Tradiční tituly barokních modlitebních knih, k nimž patřil nebeklič z pera německého kapucína Martina z Kochemu, si získaly trvalou oblibu mezi nejširším lidem. Počátkem druhé poloviny 18. století se stal nakladatelsky nejúspěšnější novinkou i v jindřichohradecké Hilgartnerově tiskárně. Také Josef Landfras vydal v roce 1796 ještě před koupí tehdy již nefungující Hilgartnerovy tiskárny *Malý zlatý nebeklič* a tato modlitební kniha byla v Landfrasově tiskárně tištěna a vydávána až do roku 1905 pod různými variantami názvu, v češtině i němčině s mírně se lišícím obsahem i rozsahem, v různé typografické úpravě a švabachem jako Malý, Poloviční, Zlatý, Celý nebo Pravý nebeklič. Titul se stal skutečným bestsellerem také podle pořadí vydání, zmíněný *Pravý zlatý nebeklič* z roku 1905 vyšel jako 268. opravené a mnohými modlitbami a krásnou křížovou cestou rozmnožené dvacáté vydání..

Modlitební kniha byla podle rozsahu rozdělena na 12 až 16 dílů a nejčastěji byla přímo na titulním listu určena „pro pohlaví ženské“. Obsahovala modlitby pro téměř každou životní situaci - ke všem částem dne, ke mši, zpovědi, jednotlivým svatým, ale také v čas nemoci a smrti. Zvláštní oddíly byly věnovány Ježíši Kristu a Panně Marii, některé obsahovaly také čtrnáct zastavení křížové cesty nebo tajemství svatého růžence.

Nebeklíče, které se dodnes dochovaly, nesou stopy svého používání. Kromě zprostředkování modliteb pro osobní projevy katolického křesťana v běžném každodenním životě

i pro bohoslužbu měly ještě další funkce. Zásadní byla ta magická, nebeklíč se totiž ukládal v domácnosti do tzv. svatého kouta nebo na půdu, aby chránil dům i domácnost. Výpravná vazba některých exemplářů také ukazovala sociální postavení nositelky, která s nebeklíčem v ruce chodila do kostela. V jižních Čechách selky často kráčely do kostela v kroji s nebeklíčem pokrytým mosaznou vazbou s vybiřenými

ornamenty a vykládanou barevnými skříčky. Unikátní soubor nově restaurovaných nebeklíčů v mosazných vazbách bude představen na výstavě.

Výstava bude zahájena v rámci TOP týdne Jindřichova Hradce ve čtvrtek 3. srpna v 16.00 hodin ve výstavní síni V jezuitském semináři na Balbínově náměstí s vystoupením členů Jarošovské krojové družiny a potrvá do konce října.

Štěpánka Běhalová

DO MĚSTA NAD VAJGAREM SE OPĚT VRACÍ ČS. VÁLEČNÍ LETCI

Letošní „XXIV. setkání“ se uskuteční v sobotu 26. srpna 2017 pod záštitou starosty města Jindřichův Hradec Ing. Stanislava Mrvky. Akci jako každoročně pořádá Klub historie letectví Jindřichův Hradec, za výrazné pomoci města Jindřichův Hradec, 44. lehkého motorizovaného praporu Jindřichův Hradec, Muzea Jindřichohradecka a Muzea gobelínů, za podpory jindřichohradeckého Klubu výsadkových veteránů a Aeroklubu Jindřichův Hradec. Svoji účast přislíbili poslední čs. váleční letci žijící v české republice, včetně řady jejich poválečných pokračovatelů a rodinných příslušníků. Naše město nad Vajgarem by měli navštívit brig. gen. Pavel Vranský, plk. Alois Dubec a pplk. Jiří Kafka, za poválečné letce jmenujme alespoň plk. Oldřicha Peláka, pilota-kosmonauta (náhradníka).

Akce bude zahájena v 10.00 hodin na v kapli sv. Maří Magdaleny v Jindřichově Hradci, kde budou naši vzácní hosté přivítáni starostou města Ing. Stanislavem Mrvkou. Od 10.45 hodin si účastníci Setkání prohlédnou nejen muzejní expozice v Muzeu Jindřichohradecka, ale také expozici v Muzeu gobelínů. Od 12.00 hodin budou u Památníku letců položeny květiny za všechny spojenecké válečné letce. Akce bude pokračovat od 13.00 hodin na letišti v Jindřichově Hradci, kde bude probíhat Mistrovství České republiky v bezmotorové akrobacii. Zde také během neformálního posezení zazní hudební skladby z času dávno minulých, které si zpívali naši letci během 2. světové války.

Setkání čs. válečných letců v Jindřichově Hradci má svoji dlouhouletou, bezmála čtvrt století trvající tradici, a svým způsobem je nejstarší akcí svého druhu v celé České republice. Srdečně Vás všechny zveme na přátelské setkání s našimi vzácnými hosty!

Vladislav Burian

Z ARCHEOLOGICKÝCH SBÍREK: SEKEROMLAT S ČEPCEM

Kamenné broušené sekery, sekeromlaty či klíny (archeology souborně označované jako kamenná broušená industrie) bývají častými nálezy z období mladší (neolit, 5500–4400 př. n. l.) a pozdní doby kamenné (eneolit, 4400–2200 př. n. l.). Tyto robustní kamenné nástroje bez problémů odolávají zubu času a zároveň jsou dobře rozpoznatelné i pro laiky. Velmi brzy se proto dostávaly, většinou jako náhodné nálezy učiněné během polních prací, do muzejních sbírek. Také archeologická sbírka Muzea Jindřichohradecka obsahuje řadu takových artefaktů. Jedním z nejzajímavějších je vrtaný sekeromlat s čepcem uložený pod inventárním číslem A 506. Předmět vyrobený ze světlé břidlice se dochoval bez většího poškození v celkové délce 13,5 cm, vyvrtaný otvor má průměr 2 cm a týlní část 3 cm.

Nálezové okolnosti můžeme bohužel rekonstruovat jen v omezené míře. Do sbírek našeho muzea byl sekeromlat odevzdán někdy před rokem 1935 profesorem Řezníkem, přičemž jako místo nálezu byl uveden Lipník na Moravě. Pravděpodobně se jedná o obec Lipník ležící 9 kilometrů jihovýchodně od Třebíče, avšak nelze vyloučit ani vzdálenější Lipník nad Bečvou.

Sekeromlat můžeme díky typickému tvaru poměrně spolehlivě datovat do pozdní doby kamenné - eneolitu, konkrétněji do období kultury nálevkovitých pohárů (3800–3350 př. n. l.), jež byla nazvána podle typické keramiky se široce rozevřenými okraji. Právě eneolit je obdobím, kdy výroba kamenných sekeromlatů dosáhla svého vrcholu, co se tvarového spektra výrobků týče, ačkoliv se v této době na našem území sporadicky objevují již nástroje z mědi. Výroba probíhala nejprve pomocí štípání, kdy byl z bloku vhodné suroviny získán základní tvar sekeromlatu, později byl povrch vyhlazen kamennými jemnozrnnými hladidly a brousky. Tato fáze byla poměrně časově náročná, což přidávalo na hodnotě výsledného výrobku. Vyvrtání otvoru pro topůrku probíhalo pomocí dutého vrtáku (bezová větve, kost) podsypávaného pískem, který sloužil jako abrazivo. Závěrečnou úpravou bylo, zvláště u honosných předmětů, vyleštění do vysokého lesku pravděpodobně za použití tuku nebo popelu. V případě sekeromlatů se totiž uvažuje o jejich funkci spíše jako zbraně a symbolu moci než pracovního nástroje. Nepřekvapí proto, že jsou častou výbavou hrobů mužů – bojovníků a náčelníků pozdní doby kamenné.

Václav Vondrovský

Z p r á v y

Expozice v jezuitském semináři - otevřeno denně od 8.30 do 12.00 a od 13.00 do 17.00 hodin. **Městská vyhlídková věž** je otevřena denně od 10.00 do 12.30 a od 13.30 do 18.00 hodin. **Výstavní prostory v minoritském klášteře** jsou otevřeny denně od 9.00 do 12.00 a od 13.00 do 16.00 hodin. **Kostel sv. Jana Křtitele** je otevřen denně od 9.00 do 12.00 a od 13.00 do 16.00 hodin.

Knihovna Muzea Jindřichohradecka s badatelnou ve Štítného ulici poskytuje služby pro veřejnost po celý rok v pondělí a ve středu od 12.30 do 15.30 hodin.

* * *

Ve čtvrtek 3. srpna od 16.00 hodin pořádá Muzeum Jindřichohradecka vernisáž výstavy k výročí 220 let Landfrasovy tiskárny s názvem **NEBEKLÍČE OD LANDFRASŮ** a podtitulem **KNIŽNÍ BESTSELLERY 19. STOLETÍ**. Na vernisáži vystoupí Jarošovská krojová družina. Výstava Ve výstavní síni "V jezuitském semináři" potrvá do 31. října 2017.

Jindřichohradecké muzeum pořádá v pátek 4. a 25. srpna od 20.00 hodin NOČNÍ KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY KOSTELA SV. JANA KŘTITELE. Návštěvníky provede Bc. Petr Pokobka a tou druhou archeolog muzea Mgr. Vladislav Burian. Počet osob ve skupině je omezen. Vstupenky si můžete zakoupit na pokladně ve Štítného ulici. Vstupné 90 Kč.

Jindřichohradecké muzeum Vás srdečně zve do kostela sv. Jana Křtitele na KONCERT K POCTĚ PETRA NOVÁKA v neděli 13. srpna od 18.00 hodin. Vystoupí: Jiří Sulženko, Taňa Vejvodová, Aneta Mazancová - zpěv, David Švec - klavír, Petr Příbyl - viola, klávesy, zpěv a skupina Organum (Vladimír Štefl - Jiří Svoboda - Jiří Konečný). Vstupné je 200 Kč. Předprodej lístků v recepci hotelu Vajgar nebo na tel.: 607 853 976, 384 361 271.

Klub historie letectví, Město Jindřichův Hradec, Město Deštná, Muzeum Jindřichohradecka, 44. lehký motorizovaný prapor Jindřichův Hradec za podpory Aeroklubu Jindřichův Hradec a Čs. obce legionářské Stanislava Berana Jindřichův Hradec pořádají XXIV. SETKÁNÍ ČS. VÁLEČNÝCH A POVÁLEČNÝCH LETCŮ V JINDŘICHOVĚ HRADCI. Setkání se koná **v sobotu 20. srpna** a bude zahájeno v 10.00 hodin v kapli Maří Magdaleny.

Muzeum Vás zve na výstavu OBJEKTŮ KARLA HUŇKA A FOTOGRAFIÍ JIŘÍHO VŠETEČKY do křížové chodby minoritského klášteře ve Štítného ulici. Výstava potrvá do 27. září 2017. Do výstavního sálu "Ve Svatojánské" zveme na výstavu současných i historických hraček z Afriky **AFRIKA HRAVÁ**. V konferenčním sále je umístěna výstava **MOMENTKY Z VÁLKY**. Obě výstavy potrvají do 30. prosince.

NOVUM – měsíční zpravodaj Muzea Jindřichohradecka

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Pikal

Výkonný redaktor: Pavla Míchalová

Adresa: Muzeum Jindřichohradecka,

Telefon: 384 363 660 (pokladna),

Balbínovo náměstí 19/I,

384 363 661 (pracovny),

Ročník XXVI. 8/2017

Registrační značka: MK ČR 11673

www.mjh.cz

Jindřichův Hradec, 377 01

E-mail: muzeum@mjh.cz